

Norges vassdrags- og energidirektorat
nve@nve.no

Oslo, 28. november 2025

Deres ref.
202512641

Vår ref.
P7403/JAL

Ansvarlig advokat:
Jon-Andreas Lange

HØRING AV FORESPØRSEL OM VURDERING AV KONSESJONSPLIKT FOR OPPRUSTNING/UTVIDELSE AV KALDÅGA KRAFTVERK I VEFSN KOMMUNE, NORDLAND FYLKE – HØRINGSSVAR FRA RØSSÅGA TOVEN REINBEITEDISTRIKT

1. INNLEDNING

Røssåga Toven reinbeitedistrikt (heretter «reinbeitedistriktet») avgir med dette høringssvar til NVEs vurdering av konsesjonsplikt for opprustning og utvidelse av Kaldåga kraftverk i Vefsn kommune.

Kaldåga kraftverk ligger i sin helhet i Røssåga Toven reinbeitedistrikt. Reinbeitedistriktet er derfor direkte berørt av det planlagte tiltaket.

Reinbeitedistriktet vil i dette høringssvaret argumentere for at:

1. Tiltaket er konsesjonspliktig og krever full konsesjonsbehandling
2. Det må gjennomføres konsekvensutredning med særlig vekt på virkninger for reindrift
3. Det må gjennomføres konsultasjoner etter sameloven kapittel 4

Selv dersom NVE skulle konkludere med at tiltaket formelt sett kan gis konsesjonsfritak, se nærmere om dette i punkt 3, anfører distriktet at sterke hensyn taler for at det må kreves ny konsesjon, se punkt 4. Full ny konsesjonsbehandling er nødvendig for sikre at det nye kraftverket ivaretar hensynet til reindrift i samsvar med dagens virkelighet i distriktet og dagens regelverk, som begge er vesentlig endret siden gjeldende konsesjon fra 1958. Det vises til følgende forhold:

- Røssåga Toven reinbeitedistrikt er fra før hardt rammet av en lang rekke inngrep, og tålegrensen er allerede passert
- Det er nødvendig med en grundig saksbehandling fra NVE som inkluderer at det innhentes en konsekvensutredning som utreder de kumulative virkningene for distriktet i samsvar med gjeldende krav

- Eksisterende konsesjon fra 1958 inneholder ingen avbøtende tiltak for reindrift og mangler også nødvendige hjemler for at energimyndighetene kan ivareta hensynet til reindrift
- Det ble ikke betalt ekspropriasjonserstatning for tiltaket ved etableringen

2. TILTAKETS KARAKTER

Det søkes om konsesjonsfritak for å realisere et nytt Kaldåga kraftverk til erstatning for det eksisterende. Det er ønskelig å bygge et nytt Kaldåga kraftverk med installert effekt på mellom 21 - 25 MW.

Tiltaket innebærer omfattende nye fysiske inngrep:

- Det etableres en ny vannveg, som i sin helhet legges i fjell. Vannvegen vil bestå av tilløpstunnel, bora sjakt, sprengt trykktunnel og rør i tunnel
- Den nye kraftstasjonen plasseres enten i fjell bak eksisterende kraftstasjon (alternativ 1), eller i dagen sør for eksisterende kraftstasjon (alternativ 2)
- To alternative inntaksløsninger, hvorav alternativ A innebærer at inntaket er planlagt bygd parallelt med eksisterende vannvei, med tverrslaget til tilløpstunnelen plassert i vestenden av Envatn, med deponi i reguleringssonen

Tiltaket er ikke en ordinær utbedring eller ombygging, men omfatter vesentlige nye anlegg som går langt utover det som kan anses som gjenoppføring eller rehabilitering.

3. KONSESJONSPLIKT ETTER VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN

Etter vassdragsreguleringsloven § 3 første ledd bokstav c) kreves det konsesjon til vassdragsregulering som alene eller sammen med tidligere reguleringer eller overføringer påvirker naturforholdene eller andre allmenne interesser vesentlig. Det er ikke tvilsomt at reindrift omfattes av «andre allmenne interesser» i lovens forstand.

Det anføres at tiltaket kan få vesentlig negativ virkning på reindriften i distriktet, og derfor er konsesjonspliktig etter bestemmelsen. Tiltakshaver erkjenner selv at tiltaket vil ha negative virkninger for reindriften:

«Det må forventes at anleggsarbeid ved inntaket og ved adkomsttunnel i nedre del av prosjektområdet vil ha en midlertidig negativ effekt på rein».

Tiltaket berører trekkleier, flytteleier, sommerbeite og tidlig høstland.

Distriktet vil påpeke at tiltaket også kan ha negativ virkning i driftsperioden ved at varierende minstevannføring kan tømme elva med den konsekvens at reinen tar nye veier.

Røssåga Toven reinbeitedistrikt er fra før hardt rammet av en lang rekke inngrep, og har allerede passert tålegrensen for inngrep. Det vises til sakkyndig utredning fra NIBIO i sak om etablering av 132 kV kraftlinje Leirosen-Meisfjord side 26.

Bilag 1 Sakkyndig utredning fra NIBIO i sak om etablering av 132 kV kraftlinje Leirosen-Meisfjord

Hvilken konkret kumulativ effekt tiltaket vil få for reindriften i distriktet, om dette truer eksistensgrunnlaget til en eller flere utøvere, og hvilke avbøtende tiltak som kan innføres, må utredes grundig i en konsekvensutredning, se punkt 5.

4. MANGLENDE VURDERING AV REINDRIFT I OPPRINNELIG KONSESJON

Den opprinnelige konsesjonen fra 1958 ble gitt uten noen vilkår eller avbøtende tiltak knyttet til reindrift. vurdering av hensynet til reindriften. På side 15 heter det: *«Bortsett fra mulige ulemper for reindriften i distriktet synes det ikke å bli skader eller ulemper av noen betydning på grunn av reguleringene og overføringen».*

De «mulige ulempene» ble ikke utredet og det ble ikke fastsatt avbøtende tiltak.

Siden den gang har det skjedd en voldsom utvikling, både i reinbeitedistriktets inngrepssituasjon og i regelverk til beskyttelse av reindrift som næring. Det vises blant annet til Grunnloven § 108, ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk, SP artikkel 27 og reindriftsloven av 2007. Høyesterett har i flere avgjørelser slått fast at inngrep i reindriftsområder må vurderes opp mot SP artikkel 27 og ILO-konvensjon 169.

For å sikre overholdelse av de nevnte reglene, og oppfyllelse av plikten til at vedtak skal baseres på et forsvarlig beslutningsgrunnlag, er det behov for full konsesjonsbehandling. Konsesjonsfritak basert på en 67 år gammel konsesjon som ikke tok hensyn til reindrift, kan ikke anses forsvarlig.

5. GJELDENE KONSESJON ER TIL HINDER FOR IVARETAKELSE AV REINDRIFTSHENSYN

Distriktet har hatt gjentatte problemer med Helgeland Krafts helikopterflyving knyttet til Kaldåga, som har medført store forstyrrelser i forbindelse med samling av rein til førbrunstslakt. Rein jages vekk og må jages tilbake. Distriktet har opplevd dialogen med kraftselskapet som mangelfull og vanskelig. Det ble sendt en bekymringsmelding til NVE 10. september 2025. Svaret fra NVE viser at selve konsesjonen fra 1958 i seg selv er til hinder for å stille krav om at reindriften skal hensyntas. Fra NVEs svar i e-post av 12. september 2025 gjengis:

«NVE har gjennomgått konsesjon Erverv og regulering av Kaldåga m.v vedtatt i kongelig res 17.01.1958, og det er ingen konsesjonsvilkår som stiller krav til at konsesjonær skal hensynta reindrift. Det vil si at NVE ikke har hjemmel til å stanse aktiviteten som Helgeland Kraft har i området».

Bilag 1 E-post av 12.9.25 fra NVE

Dette understreker med all mulig tydelighet at tiden har flydd fra opprinnelig konsesjon og behovet for ny konsesjonsbehandling.

6. PLIKT TIL KONSEKVENsutredning

Etter konsekvensutredningsforskriften § 7 første ledd bokstav a) skal tiltak i vedlegg II som behandles etter energi-, vannressurs- eller vassdragsreguleringsloven alltid konsekvensutredes.

Vedlegg II punkt 3 bokstav h) gjelder «Anlegg for produksjon av vannkraft», hvor det kreves konsesjon fra NVE etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven.

Det må derfor uansett utarbeides konsekvensutredning i saken. Behovet er ekstra prekært ettersom det i saken aldri er gjort en utredning av konsekvenser for reindrift.

7. EKSPROPRIASJONSTILLATELSE

Det nye kraftverket innebærer vesentlig kumulativ skade eller ulempe, og det kreves ekspropriasjonstillatelse og skjønn med utmåling av erstatning for det samlede tiltaket, eventuelt minnelig avtale. Også dette forutsetter en grundig forutgående saksbehandling, noe som underbygger behovet for full konsesjonsbehandling.

Det ble ikke betalt ekspropriasjonserstatning for tiltaket ved etableringen. Uerstattet beitetap er betydelig og må vurderes utfra dagens beitesituasjon og dagens regelverk

8. KONSULTASJON

Reinbeitedistriktet ønsker konsultasjon i saken. Konsultasjon skal gjennomføres i god tro med sikte på å oppnå enighet og før vedtak fattes.

9. OPPSUMMERING

Reinbeitedistriktet ber NVE om å avvise søknaden om konsesjonsfritak og gjennomføre full konsesjonsbehandling med konsekvensutredning. Vedtak må baseres på et forsvarlig beslutningsgrunnlag og derfor ikke fattes før reindriftsvirkningene er grundig utredet og konsultasjoner er gjennomført.

Med vennlig hilsen
Dalan advokatfirma DA

Jon-Andreas Lange
Partner | Advokat
Lange@dalan.no